

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

2013. Január 19.

I.

Időtartam: 90 perc

Név	
Tanárok neve	
Pontszám	

**STUDIUM GENERALE
TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ**

Kedves diákok!

Az alábbiakban az emelt szintű érettségihez hasonló feladatsort kaptok, azzal a legnagyobb különbséggel, hogy a kérdéseket most még csak 1848-cal bezárólag tettük fel.

1. A feladatsor két részből áll, melyre majd élesben 90-150 perc fog rendelkezésre állni. Mivel ez az idő valószínűleg sokkal több, mint amennyire szükségetek van, így most aki beadja a tesztlapot, az egyből nekiállhat az esszékérdéseknek, nem kell másfél órát itt dekkolnia.
2. A teszthez nem használható semmilyen segédeszköz, az esszékhöz atlasz és helyesírási szabályzat vehető igénybe. A teszteknel röviden, értelemszerűen, csak a feltett kérdésre válaszoljatok.
3. Az esszéknél kicsit bonyolultabb a helyzet, mivel van választási lehetőségek. A választás szabályait az esszéknél ismertetjük, ezeket mindenképp figyelmesen olvasd majd el, s ha valami nem világos inkább kérdezz meg egy tanárt!
4. Csak a tintával, olvashatóan írt megoldásokat fogadjuk el, ezért ha nem vagy a szépírás bajnoka, akkor erre különösen ügyelj!
5. Ha a fentieken túl bármi kérdésed van – természetesen nem a megoldásokról – akkor nyugodtan bármelyik tanárt megkérdézheted.

Sok sikert kívánunk a feladatok megoldásához!

Történelem Szekció

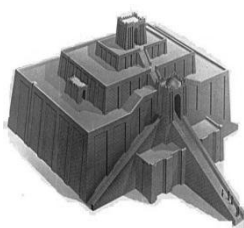
Elért pontszámok:

[illegible]

1. Az alábbi feladat az ókori civilizációkról szól. Párosítsd a táblázatban a képeket a hozzájuk köthető államokkal, és írd le, hogy mit ábrázol a kép! Segítségképpen megadtunk egy példát. (elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

A.)

B.)

C.)

D.)

Kép betűjele	Állam neve	Mit ábrázol?
A	Egyiptom	Piramis
B		
C		
D		

3 pont

2. Az alábbi feladat Augustus principátusával kapcsolatos. A források és saját ismereteid alapján válaszolj a kérdésekre! (4 pont)

„Tizenháromszor voltam consul, mikor ezeket írtam (Kr.u.14), és harminchetedszer nyertem el a néptribunusi hatalmat... Mikor Hispániából és Galliából e tartományok sikeres lecsendesítése után... Rómába hazatértem a senatus.... Az „Augustusi béke oltárát” emeltette visszatérésem öröme, és úgy rendelkezett, hogy ott... a papok és a Vesta-szüzek minden évben áldozatot mutassanak be...”

/ Augustus önéletrajza, Kr.u.14./

„A fölöslegesen felduzzasztott szenátusból hitvány és rendetlen csődület lett. Augustus kétszeri megrostálással visszaadta régi keretét. Egyeseket rábírt, hogy önként mondjanak le tisztségükről, s ha ezt megtették, továbbra is megengedte, hogy díszruhájukat viseljék, színházban és nyilvános lakomákon a szenátorokat megillető díszhelyen üljenek.”

/ Suetonius/

- a.) Kivel kellett Augustusnak megküzdenie a hatalomra kerülés érdekében Kr.e. 31-ben?

1 pont

b.) Sorold fel három fontos jellemzőjét Augustus uralkodásának!

	1,5 pont	

c.) Melyik köztársasági hivatal tette lehetővé Augustus számára a senatus létszámának átalakítását?

	1 pont	

d) Mit jelent a Pax Romana?

	0,5 pont	

3. A feladat a magyar nép őstörténetéhez kapcsolódik. A források és a tudásod alapján válaszolj a kérdésekre! (5 pont)

„A magyar pedig a türkök egyik fajtája. Főnökük 20 000 lovassal vonul ki. Főnökük neve K.nde[kündü]. Ez azonban csak névleges címe királyuknak, minthogy azt az embert, aki királyként uralkodik fölöttük, Dzs.la-nak[gyula] hívják. Minden magyar a Dzs.la nevű főnökük parancsait követi háború dolgában, a védelem és más ügyekben. Sátraik vannak, és együtt vonulnak a sarjadó fűvel és a zöld vegetációval. [...] A magyarok országa bővelkedik fákban és vizekben. Talaja nedves. Sok szántóföldjük van. A magyaroktűzimádók. [...] [Ezek] a magyarok szemrevaló és szép külsejű emberek, nagy testűek, vagyonosak és szembetűnően gazdagok, amit kereskedelmüknek köszönhetnek. Ruhájuk brokátból készült. Fegyvereik ezüsttel vannak kiverve és gyönggyel berakottak. Állandóan portyára mennek a szlávok ellen.”
/ Ibn Ruszta földrajztudós és Gardizi perzsa történettudós munkáiból/

a.) Mi a szerepe a forrásban megnevezett kündünek és gyulának a magyar törzsszövetségben belül?

Kündü:.....	0,5 pont	

Gyula:.....	0,5 pont	

b.) Nevezd meg a vándorló magyarság államformáját és azt az államot, amelytől a magyar nép a vándorlása során ezt átvette!

	1 pont	

„Sátraik vannak, és együtt vonulnak a sarjadó fűvel és a zöld vegetációval. Bárhova is mennek, együtt utaznak egész rakományukkal és raktárukkal, (az uralkodó)kísérőivel és a trónussal, a sátrakkal és az állatokkal. [...] Amikor eljönnek a tél napok, mindegyikőjük ahhoz a folyóhoz húzódik, amelyikhez éppen közelebb van. Ott marad télire, és halászik.”

/ Ibn Ruszta és Gardízi; IX. század/

c.) Nevezd meg a magyarok életmódját és ennek egyik jellemzőjét!

1 pont

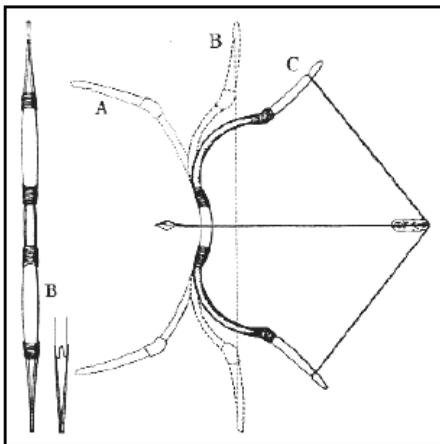
„A világ rétegekre oszlik: a középső a mi világunk, a felső [...] az istenek és szellemek lakóhelye, míg az alsó világ a gonosz szellemek tanyája. E világi rétegeket egy csodálatos fa – az életfa vagy világfa - köti össze, melynek gyökerei az alsó, csúcsa és felső ágai a felső világi rétegekbe nyúlnak.[...] A fa ágai közt van a Nap, a Hold és a csillagok. A különböző világi rétegek közt [...] csak a különleges tulajdonságokkal és tudással rendelkező sámán tud közvetíteni.”

/ Fodor István történész/

d.) Nevezd meg a honfoglaló magyarok vallását és írd le a forrásban szereplő sámán magyar megfelelőjét!

1 pont

e.) Nevezd meg a képen látható, honfoglaló magyarokra jellemző használati tárgyakat és írd le, hogy hogyan segítették ezek a magyarokat!

A)

B)

A).....

B).....

1 pont

4. A források és saját ismereteid alapján válaszolj a megadott kérdésekre! (4 pont)

„Ha elődeink által jóváhagyott régi szokás szerint a köteles vámot megfizetitek, s a szávai rév mellett épített várunk alatt a harmincadot megadjátok, egész

országunkban szabadon és biztonságban jöhettek-mehettek embereitekkel királyi hitűnkre.”

/ Károly Róbert oltalomlevele az idegen kereskedőknek, 1316/

„Elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni, vagy azon át kijönni – lakjék bár ugyanazon kapu mögött, ill. kapuval rendelkező telken három vagy négy vagy ennél több ember, hacsak nem annyira szűkölködő és szegény, hogy azt sem képes kifizetni, [...] kivéven a mi királyi és királynéi szolgálóinkat [...] kivéven továbbá az egyházakat, városokat vagy másokat, akik nyilvánvaló kiváltságot, szabadságot élveznek, a kirovás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjainak a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.”

/ Károly Róbert 1342. évi dekrétumából/

a.) Mi volt Károly Róbert nemesfémhányászat reformjának célja?

.....

1 pont

b.) Nevezd meg a forrásban említett külkereskedelmi vámot! Mi volt ennek a szerepe?

.....

1 pont

c.) A gazdaság szempontjából miért fontos az értékálló pénz kibocsátása?

.....

.....

1 pont

d.) Károly Róbert melyik intézkedését követően kényszerült a kapuadó bevezetésére, és kik voltak kötelesek azt fizetni?

.....

1 pont

5. Egészítsd ki az alábbi szöveget, mely Luxemburgi Zsigmond külpolitikájához kapcsolódik! Használd a megadott lehetőségeket! (elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

Zsigmond magyar király (1387-1437) Luxemburgi IV. Károly német-római császár és cseh király kisebbik fia volt, így uralkodásának kezdetén a magyar trón birtoklásával kellett beérnie. 1419-ben halt meg bátyja, IV. Vencel. Ekkor örökölte Zsigmond a trónt, elfoglalni mégsem tudta, mert 1420-ban kitört a A

német-római császári címet -ban/ben szerezte meg. Az általa összehívott konstanzi zsinat eredményeképp -ban/ben elítélték és máglyán elégették Husz Jánost, illetve szabályozták a pápaválasztás rendjét. Luxemburgi Zsigmondnak a nyugati politika mellett a török támadásokra is gondolnia kellett. A hatalmas vereség (1396) után döntött úgy, hogy a helyezi a hangsúlyt, ezért kialakította a telekkatonaság rendszerét, ütközőállamokat hozott létre és megkezdte a végvárrendszer kiépítését.

nikápolyi, 1433, támadásra, 1430, huszita felkelés, lengyel, rigómezei, 1415, védekezésre, cseh, Budai Nagy Antal-féle parasztfelkelés

3 pont	

6. A források és saját tudásod alapján válaszolj a következő kérdésekre a szerzetesrendek gazdasági szerepét illetően! (4 pont)

Ciszterci szerzetesek munka és imádkozás közben

„A *tétlenség* a lélek ellensége. Ezért a testvérek a megállapított időben foglalkozzanak testi munkával, más órákban pedig szent olvasmányokkal.”

/ Szent Benedek regulájából/

- a.)** Milyen tevékenységeket folytattak a szerzetesrendek a hitéleten kívül? Sorolj fel legalább hármat!

1 pont	

- b.)** Miért volt jelentős hatása egyes tevékenységeiknek a gazdaságra?

1 pont	

- c.)** Melyik rend regulájára támaszkodik a ciszterci rend? Mi volt az ő jelszavuk?

1 pont	

- d.)** Mit jelent a koldulórend kifejezés? Mondj rá legalább egy példát!

1 pont

- 7. Az alábbi feladat a felvilágosodás korával kapcsolatos. Válaszolj az alábbi, felvilágosodás kori eszmékre vonatkozó kérdésekre a források és saját ismereteid alapján! (5 pont)**

„Ettől kezdve vált fontos alkotmányjogi és területi döntések érvényességének általánosan elfogadott pecsétjévé a népszavazás és a demokratikus választás. Ez egyben a *demokrácia* mint kormányzási forma, mint az állami és társadalmi vezető szervek létrehozásának minden más feletti elvi elsőbbségét is jelenti. [...] Persze a demokrácia általános elfogadottsága nem helyezi hatályon kívül azt az arisztotelészi bölcsességet, hogy egy egyensúlyozott kormányzatban a demokratikus, monarchikus (egyszemélyű) és arisztokratikus (testületi) összetevőknek egy bizonyos egyensúlyát célszerű megvalósítani.

[...] Ezt az elvet az első francia és az amerikai alkotmány kissé dogmatikusan érvényesítette. Azóta az értelmezése körül könyvtárnyi politikai és könyvtárnyi professzori elmefuttatás jött létre. [...] Az elv igazi lényege az, hogy a karhatalommal, kényszerítő erővel rendelkező államhatalom, vagy a végrehajtó hatalom túlkapásaival szemben kell a másik kettőt megvédeni és nem fordítva.”

/ Bibó István: Az újkori forradalmak és a francia forradalom pozitív hagyatéka/

- a.)** Melyik, a felvilágosodás korában megjelenő elvről szól az első bekezdés? Kit tartunk az elv szellemi atyjának?

1 pont

- b.)** Melyik, a felvilágosodás korában megjelenő elvről szól a második bekezdés? Kitől ered az elv?

1 pont

- c.)** A második bekezdésben a szerző két alkotmányra hivatkozik, amelyben megjelennek a felvilágosodás alapelvei. Mikor fogadták el ezeket?

Első francia alkotmány (év):

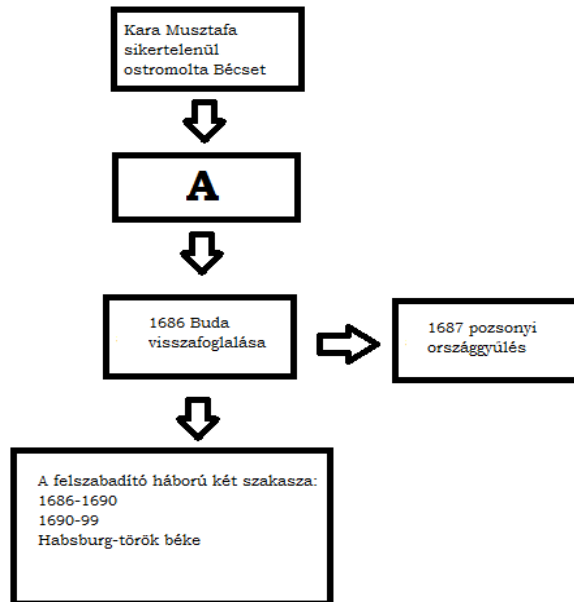
Amerikai alkotmány (év):

2 pont

- d.)** A felvilágosodás eszméi a keleti területeken is megjelentek. Sorolj fel három olyan kelet-európai uralkodót, akinek hatott a politikájára a felvilágosodás!

1 pont

8. A következő feladat a török kiűzésével kapcsolatos. A saját tudásod alapján válaszolj az ábrával kapcsolatos kérdésekre! (4 pont)

- a.) Melyik eseményt jelöli az „A” betű?

0,5
pont

- b.) Mi történt az 1687-es pozsonyi országgyűlésen?

1 pont

- c.) Nevezd meg a felszabadító háború egyes szakaszaiban egy-egy fontosabb csatát évszámmal együtt! (elemenként 0,5 pont)

1 pont

- d.) A felszabadító háború két szakaszban valósult meg. Mi volt ennek az oka?

1 pont

- e.) Melyik béke zárta le a felszabadító háborút?

0,5
pont

9. A források és ismereteid alapján válaszolj a Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatos kérdésekre! (4 pont)

„...Franciaország jóléte és érdeke, úgymond, azonos Magyarország jólétével és érdekeivel; a rendek elégedetlenek a bécsi udvar törvénytelen eljárásával; most inkább, mint bármikor, célt lehet érni, ha Franciaország és magyaroktól meg nem vonja segélyét...”

/ II. Rákóczi Ferenc levele XIV. Lajosnak/

„A höchstadti csatavesztés megfosztott még a reményétől is annak, hogy egyesülhessek a bajor választófejedelemmel... Pedig ez volt az egyetlen alap, amelyre támaszkodva a háborút elkezdtem, mert igen jól láttam előre a nehézségeket...”

/ II. Rákóczi Ferenc emlékirataiból/

a.) XIV. Lajoson kívül hova jutott még el a levél?

.....

1 pont	

b.) Melyik két uralkodó között kezdődött a höchstadti csatához kapcsolódó háború?

.....

1 pont	

c.) Mikor és hol volt a Rákóczi-szabadságharc fordulópontját jelentő csata?

.....

1 pont	

d.) Sorolj fel két országgyűlést a szabadságharc alatt! (elemenként 0,5 pont)

.....

1 pont	

10. A források és saját tudásod alapján válaszolj a reformkor gazdaságára vonatkozó kérdésekre! (4 pont)

<i>Behozatal</i>	pamutszövet, gyapjúsövet, selyemáru, fűszerek, bőr, gyümölcs
<i>Kivitel</i>	gyapjú, bor, élő állat, gabona

„Nem szegényebb-e tehát nálunk a becsületes tőkepénzes, mint természet szerint lennie kellene? Az országban minden van, ami hitelt adhatna: fekvő jószág, ház, marha, gabona, bor sajt. De ő vagyont nem állíthatja ezen alapokra.”

/ Széchenyi István, *Hitel*, 1830/

a.) Indokold meg, miért ezekkel a termékekkel kereskedik Magyarország!

.....

1 pont	

- b.)** Melyik két terület Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnere?
(elemenként 0,5 pont)

.....

1 pont	

- c.)** Milyen problémákról ír Széchenyi István a Hitelben, és milyen megoldást javasol?

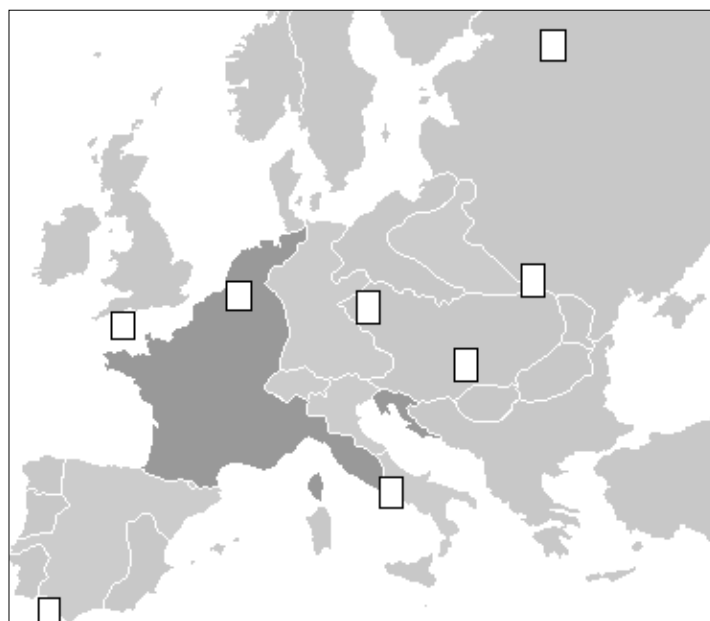
.....

2 pont	

11. A feladat a napóleoni háborúkhöz kapcsolódik. Határozd meg az a-d pontokban körülírt helyszíneket, majd jelöld meg azokat a térképen! (0,5 pont, összesen 4 pont)

- a.)** Nelson admirális legyőzi a francia flottát, de az ütközet során halálosan megsebesül:.....
- b.)** Az orosz csapatok veresége, Kutuzov a felégetett föld taktikát alkalmazva visszavonul:.....
- c.)** A koalíciós erők legyőzik a fiatalokból szervezett francia sereget („népek csatája”):.....
- d.)** Napóleon végső veresége:.....

2 pont	

Franciaország Napóleon császársága idején

2 pont	